

مبانی و مفاهیم نوپدید برنامه درسی دوره‌ی ابتدایی

دکتر سعید مذبوحی
عضو هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی

انتشارات آوای نور

تهران - ۱۳۹۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سرشناسه	: مذبوحی، سع
عنوان و نام پدیدآور	: مبانی و مفاه
مشخصات نشر	: تهران : آوای
مشخصات ظاهری	: ۲۹۶ ص: ج
شابک	: ۹۶۰۳۰۴-۱
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه: ص
عنوان دیگر	: برنامه درسی
موضوع	: آموزش ابتد
موضوع	: Curricula
موضوع	: برنامه‌های در
موضوع	: بهبود برنامه‌ه
رده بندی کنگره	: ۶۱۵۶۴LB
رده بندی دیویی	: ۰۹۵۵/۳۷۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۷۹۸۳۱۳

"تقدیم به کودکان فقیر، بیمار و بی‌سرپرست ایران و جهان"

تهران، میدان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهید وحید نظری،
پلاک ۹۹، طبقه دوم تلفن: ۶ و ۶۶۹۶۷۳۵۵ / دورنگار: ۶۶۴۸۰۸۸۲

مبانی و مفاهیم نوپدید برنامه درسی دوره‌ی ابتدایی

تالیف: دکتر سعید مذبوحی

ناشر: انتشارات آوای نور

صفحه‌آرا: منیرالسادات حسینی

چاپ: اول ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۳۰۴-۱

قیمت ۲۳۵۰۰ تومان

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۵
فصل اول: مقدمات برنامه ریزی درسی	۷
انواع برنامه درسی.....	۱۱
رویکردهای برنامه‌ریزی درسی.....	۱۳
مراحل تدوین برنامه‌ی درسی.....	۱۵
دیدگاه‌های اساسی انتخاب محتوا.....	۲۱
الگوهای سازمان‌دهی محتوای آموزشی.....	۲۴
اصول انتخاب و سازمان‌دهی محتوا از منظر سند برنامه درسی ملی.....	۲۷
فصل دوم: آموزش و پرورش دوره‌ی ابتدایی	۳۳
ویژگی‌های کودکان دوره‌ی ابتدایی.....	۳۶
اهمیت تربیت کودکان.....	۴۰
عوامل موثر در تربیت کودک.....	۴۲
ابعاد رشدی کودکان دبستانی.....	۴۸
تاریخچه‌ی آموزش و پرورش دوره‌ی ابتدایی.....	۵۳
اهداف آموزش و پرورش دوره‌ی ابتدایی.....	۵۴
ویژگی‌های بارز آموزش و پرورش دوره‌ی ابتدایی.....	۶۰
فصل سوم: مبانی برنامه‌ی درسی دوره‌ی ابتدایی	۶۵
نیازسنجی برنامه درسی دوره‌ی ابتدایی.....	۶۹
مبانی برنامه‌ریزی درسی دوره‌ی ابتدایی.....	۷۲
مبانی فلسفی برنامه درسی دوره‌ی ابتدایی.....	۷۴
مبانی اجتماعی برنامه درسی دوره‌ی ابتدایی.....	۷۶
دیدگاه‌های برنامه درسی متأثر از رویکردهای اجتماعی.....	۷۸
نقش و تأثیر دیدگاه‌های اجتماعی بر ابعاد و عناصر برنامه درسی.....	۸۲
عوامل مبنایی در حوزه جامعه‌شناختی برنامه درسی.....	۸۵
مبانی روان‌شناختی برنامه درسی دوره‌ی ابتدایی.....	۸۹
مبانی زیبایی‌شناسی برنامه درسی دوره‌ی ابتدایی.....	۹۱
مبانی زیست محیطی برنامه درسی دوره‌ی ابتدایی.....	۹۵
رویکردهای تعیین اهداف برنامه درسی دوره‌ی ابتدایی.....	۹۸
هدفهای برنامه درسی دوره‌ی ابتدایی.....	۱۰۰
هدفهای کلی حوزه‌های برنامه درسی دوره‌ی ابتدایی.....	۱۱۶

۱۱۶.....	هدفهای کلی برنامه درسی زبان و ادبیات فارسی
۱۱۹.....	هدفهای کلی برنامه درسی مطالعات اجتماعی
۱۲۳.....	هدفهای کلی برنامه درسی علوم تجربی
۱۲۸.....	هدفهای کلی برنامه درسی ریاضی
۱۳۱.....	هدفهای کلی برنامه درسی تربیت دینی و قرآن
۱۳۳.....	هدفهای کلی برنامه درسی تربیت بدنی
۱۳۵.....	هدفهای کلی برنامه درسی هنر
۱۴۳.....	محتوای برنامه درسی دوره‌ی ابتدایی
۱۵۹.....	روش تدریس برنامه درسی دوره‌ی ابتدایی
۱۶۲.....	مواد آموزشی برنامه درسی دوره‌ی ابتدایی
۱۶۴.....	ویژگی‌های معلم دوره‌ی ابتدایی
۱۶۷.....	فصل چهارم: برنامه درسی خلاق در دوره‌ی ابتدایی
۱۷۰.....	تعریف خلاقیت از منظر صاحب‌نظران
۱۷۳.....	نظریه‌های خلاقیت
۱۸۰.....	عناصر خلاقیت
۱۸۱.....	ویژگی‌های افراد خلاق
۱۹۲.....	جایگاه آموزش و پرورش در پرورش خلاقیت دانش‌آموزان
۱۹۳.....	ویژگی‌های دانش‌آموزان خلاق در کلاس درس
۱۹۴.....	برنامه درسی خلاق در نظام آموزش و پرورش
۱۹۷.....	تلفیق عناصر برنامه درسی دوره ابتدایی با رویکردهای پرورش تفکر خلاق
۲۰۷.....	راهبردهای پرورش خلاقیت در برنامه درسی دوره‌ی ابتدایی
۲۲۱.....	فصل پنجم: برنامه درسی هوشمند در دوره‌ی ابتدایی
۲۲۵.....	انقلاب‌های فناوری اطلاعات
۲۳۱.....	طرح هوشمندسازی مدرسه
۲۳۵.....	ماهیت مدرسه‌ی هوشمند
۲۳۸.....	ویژگی‌های مدرسه‌ی هوشمند
۲۴۴.....	هدفهای مدرسه‌ی هوشمند
۲۴۷.....	عناصر شاخص مدرسه‌ی هوشمند
۲۵۹.....	تأثیرات هوشمندسازی بر برنامه درسی دوره‌ی ابتدایی
۲۶۵.....	ویژگی‌های برنامه درسی هوشمند در دوره‌ی ابتدایی
۲۷۷.....	منابع فارسی
۲۸۹.....	منابع انگلیسی

پیشگفتار

برنامه درسی یکی از مفاهیم و پدیده‌های پیچیده‌ای است که هنگام سروکار داشتن با آن باید با چارچوب مناسبی وارد آن شد، زیرا پدیده‌ی برنامه درسی و تعیین حدود و مصادیق آن از بدو تولد و آغاز یکی از چالش‌برانگیزترین مسائل مطرح شده توسط نظریه‌پردازان برنامه درسی بوده است. برنامه درسی بر پایه‌ی تصمیماتی شکل می‌گیرد که منشأ و ملاک آن‌ها در دانش‌های مختلف بشری است. این دانش‌ها به عنوان تجارب انبوه شده‌ی نسل‌های پیشین، عوامل موثر بر تصمیم‌گیری‌های برنامه‌ریزی درسی محسوب می‌شوند که «مبانی برنامه درسی» نام گرفته‌اند. مبانی برنامه درسی و تدوین آن نمی‌تواند از متون اجتماعی، فرهنگی و سیاسی چه در سطح ملی - محلی و چه در سطح بین‌المللی حذف گردد. بنابراین فهم برنامه درسی، چیزی بیش از درک ترکیبی از فعالیت‌ها و تعاملات روزمره می‌باشد. هنگامی که افراد، گروه‌ها و اجتماعات دست به انتخاب برنامه‌های درسی می‌زنند، باید دیدگاه‌ها و نظام‌های فکری را که در پس هنجارهای کلاس درس و مدرسه وجود دارد، دریابند و جهت‌گیری‌های جدید در مطالعه‌ی برنامه درسی، مستلزم رویکردهای گسترده‌تری است به ویژه در مطالعات معاصر ضروری است که رابطه بین مفاهیم و عناصر برنامه درسی و مضامین مربوط به شیوه‌های اجرایی و فرآیندهای حاکم بر مدرسه مورد بررسی قرار گیرد.

اگر قرار است برنامه درسی دوره‌ی ابتدایی در شکوفایی توانایی‌ها و بهتر کردن زندگی موثر واقع شود، باید برنامه‌ی آن متناسب با زمان، مکان و سایر شرایط اجتماعی باشد. در حقیقت، مبانی و مفاهیم برنامه درسی در دوران ابتدایی باید برحسب نیاز جامعه و دانش‌آموز که در آن زندگی می‌کند، تعیین شود که آن هم مستلزم توجه بیشتر هم به واقعیت‌های زمان معاصر و هم توجه بیشتر به هماهنگی و سازگاری با تغییرات و تقاضای روزافزون قرن حاضر است. بنابراین، شایسته است برنامه درسی در حالی که حساسیت عمیق خود را به این موضوعات حفظ می‌کند، توسعه یابد که این موضوع در دوره‌ی ابتدایی از اهمیت قابل توجهی برخوردار است.

کتاب حاضر که با هدف آشنایی خوانندگان با مبانی و مفاهیم نوپدید برنامه درسی دوره‌ی ابتدایی نگارش یافته است، حاصل مطالعه و بررسی جامع منابع داخلی و خارجی مرتبط با برنامه درسی و آموزش و پرورش دوره‌ی ابتدایی است که طی پنج فصل شامل: مقدمات برنامه ریزی درسی، آموزش و پرورش دوره ابتدایی، مبانی برنامه درسی دوره‌ی ابتدایی، برنامه درسی خلاق در دوره‌ی ابتدایی و نهایتاً برنامه درسی هوشمند در دوره‌ی ابتدایی، تبیین و تدوین شده است.

انتظار می‌رود این کتاب برای تمامی پژوهشگران تربیتی، اساتید، معلمان، دانشجویان علوم تربیتی، مؤلفان کتب درسی دوره‌ی ابتدایی و سایر تصمیم‌سازان نظام آموزش و پرورش و نیز علاقه‌مندان به مقوله‌ی برنامه درسی دوره‌ی ابتدایی، مفید و راهگشا باشد. بدون تردید این مجموعه، خالی از نقص و ایراد نبوده است، بنابراین انتقادها، پیشنهادها و راهنمایی‌های سازنده‌ی خوانندگان گرانقدر می‌تواند به غنی‌سازی این اثر در چاپ‌های بعدی کمک کند. در این زمینه، می‌توانید نظرات اصلاحی و سازنده خود را برای مؤلف به آدرس الکترونیکی smazbohi@gmail.com ارسال نمایید.

سعید مذبوحی

دانشگاه علامه طباطبائی - بهار ۹۶

